

hurtigt, at hans thomistiske udgangspunkt betager ham evnen til at forstå, endsige acceptere et ikke-religiøst værdiengagement. Han betragter følgelig Webers lære om værdikonflikten som funderet ikke i logisk analyse, men i fordomme og metafysisk blindhed, og betegner gerne Weber som "relativist" eller "nihilist", hvad der er en grundlæggende misforståelse.

Denne tendens hos Midgley til at bedømme Webers metodologi ud fra metafysiske eller filosofiske synspunkter synes også på andre væsentlige punkter at smitte af på selve hans læsning af Weber. Han lægger således ingen større forståelse for dagen af den værdiforbindelsestankegang, som Weber hentede hos Rickert, og han synes at betragte idealtyper som identiske med idealer (hvad de netop ikke er). Hans tolkning af "Die protestantische Etik" forbigås nok bedst i tavshed.

Overhovedet føler man sig mindre overbevist om dybden i Midgleys beskæftigelse med Weber. Det er således slående, at han med enkelte undtagelser helt ser bort fra den righoldige tysksprogede Weber-litteratur. Endvidere er det ejendommeligt, at de Weber-kommentarer, han citerer, næsten alle ligger før 1972, og i valget af de forfattere, der trækkes frem til særlig diskussion, har han ikke altid en heldig bånd (J. P. Mayer, T. S. Simey). Hans diskussion kan på denne baggrund ikke undgå at få et snævert og hengemt præg, som i hvert fald ikke svækkes af de flittige henvisninger til skolastikerne og den katolske ortodoksi. Disse henvisninger er i øvrigt langt talrigere end Weber-citaterne, og man efterlades i grunden med det indtryk, at det er Thomas Aquinas, der står i fokus for interessen, mens Weber i store dele af bogen blot fungerer som referencepunkt og skydeskive. Han er bedre værd.

H. H. Bruun

Axel Kjær Sørensen, *Danmark-Grønland i det 20. århundrede. En historisk oversigt*, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1983, 287 s., 98,50 kr.

En fremstilling af Grønland og det dansk-grønlandske forhold i vort århundrede har længe været savnet, og det må hilses med glæde, at Axel Kjær Sørensen, lektor i historie ved Aarhus Universitet, har påtaget sig det vanskelige arbejde at udarbejde en sådan oversigt. Materiale er der egentlig rigeligt af allerede i trykte betænkninger, forhandlinger i blandt andet Folketinget og Landsrådet samt i talrige debatindlæg. Men forfatteren er gået langt videre i sit arbejde, idet han også har inddraget utrykt materiale, først og fremmest fra Folketingets Grønlandsudvalg. Han har også gjort nytte af studentspecialer, men undlader – beskedent – at nævne, at han selv har været igangsætter af flere af disse.

Resultatet er blevet den solide, almene oversigt, som forfatteren formentlig har tilstræbt, og bogen vil givetvis blive et nyttigt hjælpemiddel i videregående undervisning om dette emne. Hertil bidrager, at den er forsynet med ikke blot et navneregister, men også et udførligt og godt sagregister. Hvilken lettelse for læseren!

Men en række kritiske bemærkninger må alligevel være på sin plads. Fremstil-

hurtigt, at hans thomistiske udgangspunkt betager ham evnen til at forstå, endsige acceptere et ikke-religiøst værdiengagement. Han betragter følgelig Webers lære om værdikonflikten som funderet ikke i logisk analyse, men i fordomme og metafysisk blindhed, og betegner gerne Weber som "relativist" eller "nihilist", hvad der er en grundlæggende misforståelse.

Denne tendens hos Midgley til at bedømme Webers metodologi ud fra metafysiske eller filosofiske synspunkter synes også på andre væsentlige punkter at smitte af på selve hans læsning af Weber. Han lægger således ingen større forståelse for dagen af den værdiforbindelsestankegang, som Weber hentede hos Rickert, og han synes at betragte idealtyper som identiske med idealer (hvad de netop ikke er). Hans tolkning af "Die protestantische Etik" forbigås nok bedst i tavshed.

Overhovedet føler man sig mindre overbevist om dybden i Midgleys beskæftigelse med Weber. Det er således slående, at han med enkelte undtagelser helt ser bort fra den righoldige tysksprogede Weber-litteratur. Endvidere er det ejendommeligt, at de Weber-kommentarer, han citerer, næsten alle ligger før 1972, og i valget af de forfattere, der trækkes frem til særlig diskussion, har han ikke altid en heldig bånd (J. P. Mayer, T. S. Simey). Hans diskussion kan på denne baggrund ikke undgå at få et snævert og hengemt præg, som i hvert fald ikke svækkes af de flittige henvisninger til skolastikerne og den katolske ortodoksi. Disse henvisninger er i øvrigt langt talrigere end Weber-citaterne, og man efterlades i grunden med det indtryk, at det er Thomas Aquinas, der står i fokus for interessen, mens Weber i store dele af bogen blot fungerer som referencepunkt og skydeskive. Han er bedre værd.

H. H. Bruun

Axel Kjær Sørensen, *Danmark-Grønland i det 20. århundrede. En historisk oversigt*, København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1983, 287 s., 98,50 kr.

En fremstilling af Grønland og det dansk-grønlandske forhold i vort århundrede har længe været savnet, og det må hilses med glæde, at Axel Kjær Sørensen, lektor i historie ved Aarhus Universitet, har påtaget sig det vanskelige arbejde at udarbejde en sådan oversigt. Materiale er der egentlig rigeligt af allerede i trykte betænkninger, forhandlinger i blandt andet Folketinget og Landsrådet samt i talrige debatindlæg. Men forfatteren er gået langt videre i sit arbejde, idet han også har inddraget utrykt materiale, først og fremmest fra Folketingets Grønlandsudvalg. Han har også gjort nytte af studentspecialer, men undlader – beskedent – at nævne, at han selv har været igangsætter af flere af disse.

Resultatet er blevet den solide, almene oversigt, som forfatteren formentlig har tilstræbt, og bogen vil givetvis blive et nyttigt hjælpemiddel i videregående undervisning om dette emne. Hertil bidrager, at den er forsynet med ikke blot et navneregister, men også et udførligt og godt sagregister. Hvilken lettelse for læseren!

Men en række kritiske bemærkninger må alligevel være på sin plads. Fremstil-

lingen er meget beskrivende, og det er måske forsvarligt og forståeligt, når der netop er tale om en oversigt over et stort emne, byggende på et omfattende og spredt materiale. Men så kan læseren til gengæld forlange – eller forvente – en klar og systematisk fremstilling, og den forventning kniber det for forfatteren at leve op til. Hans stil er knudret og til tider vanskelig at forstå, hvad der ikke skyldes dybsindighed, men en dårlig disponering af stoffet. Redegørelsen for Haag-sagen 1933 (s. 76-79) begynder således med den norske "okkupation" i 1931, derefter går man tilbage i tiden og får at vide, at Danmark i 1924 (delvis) havde imødekommet norske fangstinteresser, og til sidst oplyses det, at udgangspunktet var, at Danmark i 1921 havde bekendtgjort, at hele Grønland var under dansk administration. Det hele er beskrevet så bagvendt, at den læser, der ikke i forvejen er kendt med spørgsmålet, vil have svært ved at følge med. I øvrigt kunne forfatteren her ud over Ida Bloms disputats fra 1973 med fordel have henvist til P. Munch's redegørelse for striden (Erindringer 1924-1933, København, 1964, s. 235-251).

Forfatteren rider sine kæpheste, og det er naturligvis hans gode ret – dog med måde. Den udførlige redegørelse for forhandlingerne i 1939 (s. 82-88) fremlægger ganske vist hidtil ubenyttet materiale (hvad der altid tiltrækker historikere), men er på den anden side uinteressant af den simple grund, at den anden verdenskrig afbrød forbindelserne mellem Grønland og Danmark. Forfatterens arbejde med dette materiale hører ikke hjemme i et oversigtsværk, men i en videnskabelig artikel.

Også på et mere generelt plan fremtræder forfatterens præferencer klart. Hans hovedinteresse ligger i perioden 1945-1960, og behandlingen af denne periode fylder 70 sider. Omvendt er hans interesse for tiden efter 1971 beskedent. For det første slutter fremstillingen med hjemmestyrelovens ikrafttræden i 1979 og efterlader læseren med spørgsmålet om, hvad der så er sket sidenhen. For det andet omfatter behandlingen af perioden 1971-1979 kun 20 sider. Flere væsentlige problemer forbigås ganske, således Grønlands betydning i den nordpolare strategi og konsekvenser af iværksættelsen af en 200 sømilegrænse for den "økonomiske" zone. Heller ikke Grønlands forhold til EF belyses tilstrækkeligt, blandt andet nævnes den vejledende folkeafstemning i februar 1982 ikke, fordi forfatteren som nævnt standser fremstillingen ved 1979. Det er utilfredsstillende, at der i en oversigt som denne gives ringe eller slet ingen plads til behandling af aktuelle problemer i og omkring Grønland.

Forfatteren er yderst tilbageholdende med at tage stilling til kontroversielle spørgsmål. Han undlader således stort set at inddrage rapporterne fra Udvalget for Samfundsforskning i Grønland, skønt disse rapporter vel var de første, velunderbyggede analyser af samfundsmæssige konsekvenser af den hidtil førte politik. Eksempelvis havde rapporten "Befolkningssituationen i Vestgrønland. Bebyggelsespolitik og befolkningsudvikling" (København, 1963) en række kritiske betragtninger over den "befolkningskoncentration", som Grønlandsudvalget af 1960 så stærkt gik ind for (nævnte rapport, især s. 65-71). Men politikerne synes stiltiende enige om, siger han (s. 179), "at de grønlandske problemer var af teknisk-økonomisk natur – ikke kulturelle". Denne betragtning kunne gerne være uddybet, og den forklarer vel netop, hvorfor udvalget i 1963-64 afgik ved en stilfærdig, men

langt fra frivillig død (s. 196).

Mineloven af 1965 får en helt sporadisk omtale, skønt den jo netop åbnede adgang for private kapitalinteresser. Til gengæld giver forfatteren en god redegørelse for problemet om de grønlandske råstoffer i forbindelse med hjemmestyreudvalgets forhandlinger (s. 236-238). Tydeligvis måtte de grønlandske forhandlere på dette punkt give køb for i det hele taget at få hjemmestyreløven igennem, selv om forfatteren undlader at drage en så klar konklusion.

Selv om bogen således ikke kan siges at give en kronologisk afbalanceret fremstilling af udviklingen i det dansk-grønlandske forhold i dette århundrede, giver den en god oversigt over disse spørgsmål, navnlig for den vigtige periode fra 1945 til 1960.

Niels Amstrup